

ZORG SCHROEVENDRAAIERS PASSEN NIET OP OPERATIEMATERIAAL UIT ALPEN

Schroefjes in gewonde skiërs plaag voor artsen

Veel Nederlandse skiërs gaan komende weken iets breken. Chirurgen in Alpenlanden zijn heel goed, maar de schroefjes waarmee ze botten aan elkaar zetten, drijven hun Nederlandse collega's tot wanhoop.

Ton Voermans

Leiden

Traumachirurg Kees Bartlema van het Leids Universitair Medisch Centrum heeft een behoorlijke verzameling buitenlandse pennen, schroefjes, pinnen en plaatjes die *nét* niet pasten op zijn standaard gereedschap in de operatiekamer. „In Nederland zijn er een paar leveranciers van dergelijke *medicals*, daar hebben we passend gereedschap voor. In Oostenrijk en Zwitserland, waar de chirurgie aan botbeuken is begonnen, zijn allerlei fabriekjes die allemaal hun eigen patenten en materialen hebben.”

Die hebben allemaal een eigen vorm schroefkopjes. „Als de patiënt dan bij mij komt, omdat het plaatje op het bot voor pijnklachten zorgt of als er een infectie is ontstaan, moet je geluk hebben dat je op de röntgenfoto kunt zien welke schroefjes zijn gebruikt. Soms moet ik bellen of ze met de post een passende schroevendraaier kunnen opsturen.”

Veel honderden Nederlanders zullen komende weken een of meerdere botten breken op de pistes in de Alpen. „In deze tijd van het jaar denk ik bijna wekelijks: wat voor schroefje is er nu weer gebruikt? Als je een pin moet vervangen en er is een andere diameter gebruikt, heb je echt een groot probleem. Het is echt heel vervelend voor de patiënt wanneer je tijdens de operatie voelt dat je het bot breekt door afwijkende schroefdraad als je door zou gaan.”

Iedere doe-het-zelver herkent het probleem van Bartlema. Een kruiskopschroef en een pozi-drive-schroef lijken als twee druppels op elkaar, maar als je kracht zet met een bitje dat *nét* niet past, draai je zowel het bitje als de schroef kapot. „En dan krijg je die schroef er niet meer uit. Heel vervelend als die schroef dan in een bot zit. Ik heb het meegemaakt dat je die schroef eruit moest boren en frezen, waardoor de patiënt met een groot gat in het bot zit. Er zou Europese wetgeving moeten ko-

men om een standaard te krijgen voor de materialen.”

Eurocross, een van de drie grote alarmcentrales, turfde vorige winter 450 wintersporters met een botbreuk – en dat zijn dan alleen nog de onfortuinlijke skiërs die zich melden. De alarmcentrale weet van de moeite die artsen hier hebben met de botschroeven die in de Alpen zijn gebruikt. Volgens Eurocross moet in het ergste geval een patiënt terug naar het buitenland voor een vervolgooperatie.

Kniebandletsel

Ook Bartlema heeft een patiënt wel eens gesuggereerd om maar terug te gaan naar de Oostenrijkse kliniek. „Met veel kunst-en-vliegwerk is het me toen toch gelukt hem te helpen. Je kunt het niet vragen aan mensen om 1000 kilometer te reizen

en daar dan op een wachtlijst te komen als er dringend een operatie nodig is.”

Met een operatie bij een breuk of kniebandletsel is bijna standaard in de Alpenlanden. In de speciale ski-klinieken moet het geld in de winter worden verdiend. Bartlema benadrukt dat de chirurgen in de grote Oostenrijkse ziekenhuizen vakmensen zijn, maar dat in de privéklinieken tijd en geld soms grotere drijfveren zijn dan de kwaliteit van de zorg. „Ik heb gezien dat onder bij een piste een busje van zo'n kliniek klaarstond om de brekebeentjes te rekruteren en meteen naar de kliniek

▲ Traumachirurg Kees Bartlema van het Leids Universitair Medisch Centrum.

FOTOS PIM RAS, ANP

te brengen. Het is soms echt gewoon geld verdienen. Laatst had ik een patiënt met een plaatje dat op zijn sleutelbeen was geschroefd. Volstrekt overbodig. Ik kon de breuklijn bijna niet zien.”

En de Oostenrijkers hebben haast als er *wéér* een Nederlander wordt binnengebracht. „Wij Nederlanders zijn gewoon geen goede skiërs”, zegt arts Floriana Luppino van Eurocross. „Dus ook dit jaar breken we weer veel. Ziekenhuizen in Oostenrijk zijn overvol, dus dat ziekenhuisbed moet zo snel mogelijk weer leeg zijn.”

Complicaties

De Leidse traumachirurg en ook Eurocross pleiten ervoor om – als het enigszins kan – te wachten met de operatie totdat de wintersporter weer thuis is. Bartlema: „Dat is ook het advies van de Nederlandse Vereniging voor Traumachirurgie: kom naar huis voor je operatie. Je hoeft niet altijd snel te opereren. Als het geen open breuk is dan kun je wel een week tot anderhalve week wachten. Dat kan pijnlijk zijn maar met tijdelijk gips en een morfinepompje kun je veel doen voor de reis naar huis.”

Nog een reden om niet te snel onder het mes te gaan in de Alpen: de kosten. Niet iedere reisverzekering vergoedt de rekeningen van privéklinieken, waarvan er tientallen zijn bij de pistes. Eurocross zegt dat skiërs vooraf goed moeten controleren of 'wintersportdekking' is aangevinkt bij de reisverzekering. Als de helikopter moet komen om een gevallen skiër van de berg te krijgen, kost dat al snel 3000 euro. Een operatie kost 10.000 euro en wordt niet altijd geheel vergoed.

“**Het is echt vervelend als door een afwijkend schroefdraad een bot breekt**”

– Kees Bartlema, chirurg

‘Sfeer van achterdocht door baas van NPO’

NPO-baas Frederieke Leeftang is door haar voormalige rechterhand Paul Doop beticht van het in stand houden van een 'angstcultuur'. Leeftang zegt juist te streven naar een veiliger werkklimaat bij de publieke omroeporganisatie.

Gudo Tienhooven
Dennis Jansen

Hilversum

Doop vormde tot juli vorig jaar met Leeftang de raad van bestuur van de NPO, het overkoepelende orgaan van de publieke omroep. 'Voor mij is het moment gekomen om de noodklok te luiden', schreef hij aan de raad van toezicht, vlak voor zijn vertrek. Deze krant en journalistenplatform Investico zijn in het bezit van een kopie van de brief.

Doop schrijft dat er een angstcultuur heerst binnen de NPO, dat de 'solistische' opstelling van voorzitter Frederieke Leeftang 'de sfeer van achterdocht en wantrouwen voedt' en dat zij 'meer denkt in termen van vergelding/straffen in plaats van verzoening en mededogen'.

Doops brandbrief staat niet op zichzelf blijkt uit gesprekken met tientallen (oud-)medewerkers. Het leeuwendeel spreekt van een onveilig werkklimaat onder Leeftang. Er rijst een beeld op van intimidatie, onveilig en onvoorspelbaar ge-

Medewerkers spreken van een onveilig werkklimaat onder Leeftang

drag, verbaal geweld en het negeren van medewerkers. Deze mensen werkten allemaal ten minste de afgelopen drie jaar binnen de door haar geleide organisatie, veelal in hoge leidinggevende functies.

Leeftang zegt niet op de hoogte te zijn van Doops brief. „Mijn raad van toezicht heeft dit niet met mij besproken. Ik ervaar niets anders dan support.”

HILVERSUM

Spoorloos stopt na fouten met families

KRO-NCRV trekt per direct de stekker uit het tv-programma *Spoorloos*.

Het programma kwam onder vuur te liggen nadat meerdere deelnemers aan verkeerde families bleken te zijn gekoppeld.

Sandra Hilster, mediadirecteur bij KRO-NCRV, zegt dat dit de makers 'enorm' spijt en dat ze 'met een zwaar gemoed' stoppen met het programma. „Het intense verdriet dat dit veroorzaakt heeft, kunnen we onmogelijk wegnemen. Hoe graag we dat ook zouden willen.”